

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**ПРОГРАМИ З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ
ДЛЯ ПІДГОТОВЧОГО, 1-4 КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

**КОРЕКЦІЯ РОЗВИТКУ
(БАЗОВА ПРОГРАМА)
Підготовчий, 1-4 класи**

Автори: **Чеботарьова О.В.**, кандидат педагогічних наук, ст. наук. співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України;
Іоганова Н. А., вчитель початкових класів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату №15 м. Києва

Київ – 2015

Пояснювальна записка

У спеціальних навчальних закладах для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату навчаються діти з такими захворюваннями: органічним ураженням центральної нервової системи; захворюваннями периферичної нервової системи; спадковими нервово-м'язовими захворюваннями; захворюваннями опорно-рухового апарату.

Основним контингентом учнів спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату становлять діти із дитячим церебральним паралічем (ДЦП).

Дитячий церебральний параліч – захворювання головного мозку, яке зумовлює нерівномірний темп психічного, рухового та мовленнєвого розвитку дитини, своєрідне формування особистості. Провідними у клінічній картині захворювання є рухові розлади різних форм та ступенів.

Частина дітей із ДЦП має збережені потенційні можливості розвитку вищих форм пізнавальної діяльності і навчається за програмою загальноосвітньої школи. Але необхідно зауважити, що коли йдеться про нормальний психічний розвиток у дитини із церебральним паралічем, то, насамперед констатується її здатність до понятійного мислення, достатній загальний розвиток та відсутність таких недоліків у сформованості окремих функцій, які могли б перешкоджати їй засвоювати програму масової школи. Проте, навіть і в цих благополучних випадках у психічній діяльності дитини залишаються певні «слабкі ланки», які потребують спеціальної педагогічної уваги й корекції.

Для того, щоб школярі із ДЦП, у яких є порушення рухової, сенсомоторної, мовленнєвої, когнітивної, емоційно-вольової сфер, мали змогу успішно опанувати знання за навчальними програмами в однаковому темпі, навчальним планом передбачені спеціальні години для занять по корекції наявних вад. Згідно типового навчального плану корекційні заняття проводяться, починаючи з підготовчого класу у початковій та основній ланці школи.

На кожному етапі навчання корекційні заняття мають конкретні завдання, що підпорядковуються спільній меті – створенню у дітей основи для засвоєння програмового матеріалу, тобто розширення їх знань та формування уявлень про оточуючий світ (розвиток пізнавальної діяльності), розвиток просторових та часових уявлень, формування елементарних рухових навичок тощо.

Побудові програми корекційно-розвивальної роботи передуює психолого-педагогічне вивчення кожної дитини.

Особлива увага звертається на вивчення стану психофізичної готовності до навчання дітей підготовчого класу. Увага педагога-дефектолога спрямовується на вивчення рівнів мовленнєвого, загального розвитку та готовності до навчання. При цьому визначається:

- 1) ступінь орієнтації дітей в найближчому оточенні (сім'я, іграшки, розваги, уявлення про пори року тощо);
- 2) стан елементарних математичних уявлень;
- 3) уміння використовувати наявні знання;
- 4) стан розвитку узагальнень (уміння називати узагальнюючим словом групи споріднених предметів і вміння називати предмети, що входять в споріднену групу);
- 5) здатність розрізняти форму, колір;
- 6) кількісні і просторові співвідношення;
- 7) стан розвитку моторики.

Паралельно проводиться логопедичне обстеження. Обстежується загальний стан розвитку мови, стан мовного дихання, голосу, темп, виразність мови.

Результати проведеної роботи ретельно аналізуються та узагальнюються. Виділяються ті діти, які в зв'язку з порушеннями, зумовленими захворюванням, не можуть повноцінно засвоювати програмовий матеріал, та складається план корекційних занять. Корекційні заняття не дублюють ні змісту, ні форми уроків, оскільки це не додаткові уроки, а спеціально організовані заняття, у яких своя мета і завдання. При плануванні та проведенні корекційних занять вчителі використовують різні форми та види роботи. Особливу увагу при організації таких занять приділяють предметно-практичній та ігровій діяльності. При складанні плану враховується чітка поетапність у проходженні навчального матеріалу, а заняття проводяться систематично. Кількість годин з певних тем планується відповідно індивідуальних вад дитини. Час проведення занять та їх тематика фіксується на певній сторінці класного журналу.

Підготовчий клас (5 год на тиждень)

№ з/п	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Зміст корекційно-розвивальної роботи	Завдання корекційно-розвивальної роботи
1.	Розвиток і вдосконалення рухових функцій		
1.1	Розвиток загальної моторики	Рухливі ігри та фізичні вправи на свіжому повітрі. Ігри з м'ячем. Ігри на копіювання поз і рухів ведучого. Ігри на попадання в ціль різними предметами: м'ячем, кільцями тощо.	Навчання вмінню діяти в колективі і в парі; тренування координації рухів, вміння орієнтуватися у власному тілі під час виконання вправ на координацію; тренування швидкості переключення з одного руху на інший.
1.2	Розвиток дрібної моторики	Сортування дрібних предметів (намистинок, круп). Нанизування на стержень предметів (різного виду пірамідки). Ігри із мозаїкою, прищіпками, природними матеріалами (горіхами, каштанами і т. д.). Шнурування. Робота із пластиліном, солоним тістом. Гімнастичні вправи для кистей рук (пальчикова гімнастика); вправи на релаксацію («Погладимо котика», «Маляр»), динамічні вправи («Кулак-долонька-кулак»). Обведення контурів предметів, розмальовування.	Навчання точності виконання рухів пальцями рук; розвивати силу і спритність рухів рук; розвивати довільне регулювання м'язового тону кистей і пальців рук.
1.3	Розвиток артикуляційної моторики	Логопедичні розминки. Заучування чистомовок, скоромовок, віршів.	Розвивати вміння виконувати комплекс артикуляційних вправ на ті групи звуків, вимова яких порушена; чітко й правильно вимовляти звуки у складах, словах.

2.	Сенсорне виховання		
2.1	Вдосконалення просторових функцій	Вправи на впізнавання предметів побуту та іграшок. Вправи на визначення місця розташування предметів в просторі відносно інших предметів.	Стимулювати орієнтувальну активність, приваблюючи увагу дитини до предметів і явищ; вдосконалювати навички фіксації погляду на об'єкті, прослідковувати за його переміщенням в обмеженому просторі; уточнити просторові характеристики: віддаленість(далеко-близько), розміщення в просторі (посередині, біля, між, перед, в, над, під), вчити ними оперувати; вміти відтворювати ціле зображення з окремих частин.
2.2	Розвиток зорового сприймання	Вправи на диференціацію предметів за зовнішніми ознаками: кольором, формою, розміром, на співвіднесення й ідентифікацію предметів за зразками-еталонами. Ігри на групування предметів за кольором, формою і величиною, диференціацію предметів за кількістю: багато-мало, один-багато.	Вчити шляхом наочно-дійового й наочно-образного мислення аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати предмети за їх ознаками; вміти концентрувати увагу на предметі вивчення; довільно, цілісно й вибірково усвідомлювати об'єкти, їх ознаки, назви, довільно запам'ятовувати їх, зберігати у довготривалій зоровій пам'яті; пригадувати, уявляти предмети, їх ознаки.
2.3	Розвиток слухового сприймання	Вправи із музичними інструментами, іграшками, що звучать; впізнавання мелодій дитячих пісень; впізнавання голосів знайомих людей; вправи, де діти вчать орієнтуватися на ритм, висоту, силу, тембр голосу. Вправи на виконання словесних інструкцій; на визначення напрямку звуку в просторі відносно власного	Вчити вслуховуватися в інтонації дорослого, реагувати на гучність звучання, із закритими очима визначати місце знаходження джерела звуку; закріплювати вміння співвідносити предмет, що видає звуки з його назвою; тренувати вміння відтворювати рухи за словесною інструкцією.

2.4	Розвиток кінестетичного сприймання	тіла. Вправи на дотикове обстеження предметів із заплющеними очима, визначення їх форми, величини, складових, фактури.	Вчити на дотик визначати предмет, його форму, величину, окремі частини; знаходити певний предмет серед інших; дотримуватись інструкції виконання.
3.	Ознайомлення з довкіллям та розвиток зв'язного мовлення		
3.1	Збагачення знань про себе та навколишній світ	Спостереження за явищами природи, рослинами, тваринами, працею людей.	Розвивати пізнавальні інтереси і потреби дітей, сприяти формуванню уміння спостерігати; вчити розпізнавати предмети, явища природи, суспільні події, оцінювати їх, порівнювати, спів ставляти, робити висновки; дотримуватись традицій і особливостей поведінки в певних життєвих ситуаціях.
3.2	Розвиток зв'язного мовлення	Вправи на розвиток зв'язного мовлення: опис предметів (за зразком, за малюнком, за запитаннями); побудова розповіді за серією малюнків, розповідь знайомої казки, розповідь про побачене під час екскурсії.	
4.	Формування предметної діяльності		
4.1	Розвиток пізнавальних процесів (наочно-образного мислення, уваги, уяви, пам'яті), причинно-наслідкових залежностей	Вправи на розвиток пам'яті, уваги, мислення. Конструювання (за наслідуванням, за зразком, за схемою, самостійно).	Усвідомлювати причинно-наслідкові залежності між предметами, вміти концентрувати довільну увагу на предметі діяльності; вчитись користуватись власними знаннями про предмет, розвивати творчу уяву.
4.2	Розвиток емоційного і	Сюжетно-рольові ігри («Пригостимо	Вчити дітей розуміти емоційні стани інших

	ситуативно-ділового спілкування дитини з дорослим.	друзів чаєм», «Покупаємо ляльку» і т. д.); читання і обговорення казок та оповідань на морально-етичні теми.	людей; розвивати здатність відповідати адекватними почуттями іншим людям; розвивати впевненість у собі, позитивні самоприйняття, здатність до саморегуляції поведінки.
--	--	--	--

1 клас (5 год на тиждень)

№ з/п	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Зміст корекційно-розвивальної роботи	Завдання корекційно-розвивальної роботи
1.	Розвиток і вдосконалення рухових функцій		
1.1	Розвиток загальної моторики	Рухливі ігри та фізичні вправи на свіжому повітрі. Ігри з м'ячем. Ігри на копіювання поз і рухів ведучого. Ігри на попадання в ціль різними предметами: м'ячем, кільцями тощо.	Розвиток координації рухів, удосконалення вміння орієнтуватися у власному тілі під час виконання вправ на координацію; тренування швидкості переключення з одного руху на інший.
1.2	Розвиток дрібної моторики	Складання пазлів. Ігри із мозаїкою. Шнурування. Робота з пластичними матеріалами. Обведення контурів, проходження лабіринтів, малювання за опорами, домальовування та розфарбовування різноманітних предметів у книжках-розмальовках. Гімнастичні вправи для кистей рук (пальчикова гімнастика); вправи на релаксацію, динамічні вправи.	Навчання точності виконання рухів пальцями рук; розвивати силу і спритність рухів рук; розвивати довільне регулювання м'язового тону кистей і пальців рук.

1.3	Розвиток артикуляційної моторики	Логопедичні розминки. Заучування чистомовок, скоромовок, віршів.	Розвивати вміння виконувати комплекс артикуляційних вправ на ті групи звуків. Вимова яких порушена; чітко й правильно вимовляти звуки у складах, словах.
2. 2.1	Сенсорне виховання Вдосконалення просторових функцій	Вправи на впізнавання предметів побуту та іграшок. Вправи на визначення місця розташування предметів в просторі відносно інших предметів. Вправи на розвиток просторового уявлення. Вправи на визначення просторового розташування предметів по відношенню до себе.	Стимулювати орієнтувальну активність, приваблюючи увагу дитини до предметів і явищ; вдосконалювати навички фіксації погляду на об'єкті, прослідковувати за його переміщенням в обмеженому просторі; уточнити просторові характеристики: віддаленість(далеко-близько), розміщення в просторі (посередині, біля, між, перед, в, над, під), вчити ними оперувати; вміти відтворювати ціле зображення з окремих частин.
2.2	Розвиток зорового сприймання	Вправи та ігри на групування предметів за кольором, формою і величиною, диференціацію предметів за кількістю. Розповідь про побачене під час прогулянки, екскурсії.	Вчити шляхом наочно-дійового й наочно-образного мислення аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати предмети за їх ознаками; вміти концентрувати увагу на предметі вивчення; довільно, цілісно й вибірково усвідомлювати об'єкти, їх ознаки, назви, довільно запам'ятовувати їх, зберігати у довготривалій зоровій пам'яті; пригадувати, уявляти предмети, їх ознаки.
2.3	Розвиток слухового сприймання	Вправи із музичними інструментами, іграшками, що звучать; впізнавання голосів знайомих людей; вправи, де діти вчаться орієнтуватися на ритм, висоту, силу, тембр голосу. Вправи на виконання словесних інструкцій; на визначення напрямку	Вчити вслуховуватися в інтонації дорослого, реагувати на гучність звучання, із закритими очима визначати місце знаходження джерела звуку; закріплювати вміння співвідносити предмет, що видає звуки з його назвою; тренувати вміння відтворювати рухи за словесною інструкцією.

2.4	Розвиток кінестетичної пам'яті	звуку в просторі відносно власного тіла. Вправи на дотикове обстеження предметів із заплющеними очима, визначення їх форми, величини, складових, фактури.	Вчити на дотик визначати предмет, його форму, величину, окремі частини; знаходити певний предмет серед інших; дотримуватись інструкції виконання.
3.	Ознайомлення з довкіллям та розвиток зв'язного мовлення		
3.1	Збагачення знань про себе та навколишній світ	Спостереження за явищами природи, рослинами, тваринами, працею людей. Ознайомлення із професіями.	Розвивати пізнавальні інтереси і потреби дітей, сприяти формуванню уміння спостерігати; вчити розпізнавати предмети, явища природи, суспільні події, оцінювати їх, порівнювати, співставляти, робити висновки; дотримуватись традицій і особливостей поведінки в певних життєвих ситуаціях.
3.2	Розвиток зв'язного мовлення	Вправи на розвиток зв'язного мовлення: опис предметів (за зразком, за малюнком, за запитаннями); побудова розповіді за серією малюнків, розповідь знайомої казки, розповідь про побачене під час екскурсії.	
4.	Розвиток пізнавальної діяльності		
4.1	Розвиток пізнавальних процесів (наочно-образного мислення, уваги, уяви, пам'яті), причинно-наслідкових зв'язків.	Конструювання (за наслідуванням, за зразком, за схемою, самостійно). Робота з дитячими конструкторами («Лего» і ін.). Дидактичні ігри та вправи для розвитку пізнавальних процесів (пам'яті, уваги, мислення).	Усвідомлювати причинно-наслідкові залежності між предметами, вміти концентрувати довільну увагу на предметі діяльності; вчитись користуватись власними знаннями про предмет, розвивати творчу уяву.

4.2	Розвиток емоційного і ситуативно-ділового спілкування дитини з дорослим.	Сюжетно-рольові та театралізовані ігри. Читання і обговорення казок та оповідань на морально-етичні теми.	
-----	--	---	--

2 клас (5 год на тиждень)

№ з/п	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Зміст корекційно-розвивальної роботи	Завдання корекційно-розвивальної роботи
1.	Розвиток і вдосконалення рухових функцій		
1.1	Розвиток загальної моторики	Рухливі ігри з різними предметами та фізичні вправи на свіжому повітрі.	Навчання вмінню діяти в колективі і в парі; тренування координації рухів, вмінням орієнтуватися у власному тілі під час виконання вправ на координацію; тренування швидкості переключення з одного руху на інший.
1.2	Розвиток дрібної моторики	Ігри із мозаїкою. Шнурування. Робота із пластиліном, солоним тістом, природним матеріалом. Розфарбовування предметів у альбомі за контуром, проходження лабіринтів, малювання за опорами, домальовування та розфарбовування різноманітних предметів у книжках-розмальовках, зображення точок різної	Навчання точності виконання рухів пальцями рук; розвивати силу і спритність рухів рук; розвивати довільне регулювання м'язового тонусу кистей і пальців рук.

1.3	Розвиток артикуляційної моторики	інтенсивності та густоти, графічні диктанти. Логопедичні розминки. Заучування чистомовок, скоромовок, віршів. Пальчикова гімнастика.	Розвивати вміння виконувати комплекс артикуляційних вправ на ті групи звуків. Вимова яких порушена; чітко й правильно вимовляти звуки у складах, словах.
2. 2.1 2.2 2.3	Сенсорне виховання Вдосконалення просторових функцій Розвиток зорового сприймання Розвиток слухового сприймання	Дидактичні ігри та вправи на визначення місця розташування предметів в просторі відносно інших предметів. Вправи на розвиток просторового уявлення («Розрізана картинка», «Танграм», «Монгольська гра», «Графічний диктант») Ігри на групування предметів за кольором, формою і величиною, кількістю. Вправи, де діти вчаться орієнтуватися на ритм, висоту, силу, тембр голосу. Вправи на виконання словесних інструкцій; на визначення напрямку	Стимулювати орієнтувальну активність, приваблюючи увагу дитини до предметів і явищ; вдосконалювати навички фіксації погляду на об'єкті, прослідкувати за його переміщенням в обмеженому просторі; уточнити просторові характеристики: віддаленість(далеко-близько), розміщення в просторі (посередині, біля, між, перед, в, над, під), вчити ними оперувати; вміти відтворювати ціле зображення з окремих частин. Вчити шляхом наочно-дійового й наочно-образного мислення аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати предмети за їх ознаками; вміти концентрувати увагу на предметі вивчення; довільно, цілісно й вибірково усвідомлювати об'єкти, їх ознаки, назви, довільно запам'ятовувати їх, зберігати у довготривалій зоровій пам'яті; пригадувати, уявляти предмети, їх ознаки. Вчити вслуховуватися в інтонації дорослого, реагувати на гучність звучання, із закритими очима визначати місце знаходження джерела звуку; закріплювати вміння співвідносити предмет, що видає звуки з його назвою; тренувати

2.4	Розвиток кінестетичної пам'яті	<p>звуку в просторі відносно власного тіла.</p> <p>Вправи на дотикове обстеження предметів із заплющеними очима, визначення їх форми, величини, складових, фактури.</p>	<p>вміння відтворювати рухи за словесною інструкцією.</p> <p>Вчити на дотик визначати предмет, його форму, величину, окремі частини; знаходити певний предмет серед інших; дотримуватись інструкції виконання.</p>
3.	<p>Ознайомлення з довкіллям та розвиток зв'язного мовлення</p> <p>3.1 Збагачення знань про себе та навколишній світ</p> <p>3.2 Розвиток зв'язного мовлення</p>	<p>Спостереження за явищами природи, рослинами, тваринами, працею людей. Ознайомлення із професіями. Народні звичаї та традиції.</p> <p>Вправи на збагачення словникового запасу. Вправи на розвиток зв'язного мовлення: опис предметів (за зразком, за малюнком, за запитаннями); робота з деформованими текстами; побудова розповіді за серією малюнків, розповідь знайомої казки, розповідь про побачене під час екскурсії.</p>	<p>Розвивати пізнавальні інтереси і потреби дітей, сприяти формуванню уміння спостерігати; вчити розпізнавати предмети, явища природи, суспільні події, оцінювати їх, порівнювати, співставляти, робити висновки; дотримуватись традицій і особливостей поведінки в певних життєвих ситуаціях.</p>
4.	<p>Розвиток пізнавальної діяльності</p> <p>4.1 Розвиток пізнавальних процесів (наочно-образного мислення,</p>	<p>Конструювання (за наслідуванням, за зразком, за схемою, самостійно). Ігри на використання спеціальних</p>	<p>Усвідомлювати причинно-наслідкові залежності між предметами, вміти концентрувати довільну увагу на предметі діяльності; вчитись</p>

4.2	уваги, уваги, пам'яті), причинно-наслідкових залежностей Розвиток емоційного і ситуативно-ділового спілкування дитини з дорослим.	знарядь у проблемних ситуаціях. Дидактичні ігри та вправи на розвиток пам'яті, мислення, уваги, уваги. Сюжетно-рольові ігри. Ігри на використання спеціальних знарядь у проблемних ситуаціях (Наприклад, «Відремонтуй іграшку», «Дістань іграшки з ...»). Вправи на розвиток уміння спілкуватися, домовлятися, товаришувати. Ігри на формування у дітей довіри і впевненості у собі.	користуватись власними знаннями про предмет, розвивати творчу увагу.
-----	--	--	--

3 клас(5 год на тиждень)

№ з/п	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Зміст корекційно-розвивальної роботи	Завдання корекційно-розвивальної роботи
1. 1.1 1.2	Розвиток і вдосконалення рухових функцій Розвиток загальної моторики Розвиток дрібної моторики	Рухливі ігри та фізичні вправи на свіжому повітрі. Вправи на релаксацію. Пальчиковий тренінг, динамічні вправи. Розслаблюючий самомасаж кистей і пальців рук. Ігри із наочним матеріалом, мозаїкою. Робота з трафаретами. Шнурування. Графічні диктанти. Робота з папером, пластиліном, природними матеріалами. Оригамі.	Навчання вміння орієнтуватися у власному тілі під час виконання вправ на координацію; тренування швидкості переключення з одного руху на інший. Навчання точності виконання рухів пальцями рук; розвивати силу і спритність рухів рук; розвивати довільне регулювання м'язового тону кистей і пальців рук.

1.3	Розвиток артикуляційної моторики	Артикуляційні вправи та мімічні етюди, ігри для автоматизації та диференціації звуків. Заучування чистомовок, скоромовок, віршів.	Розвивати вміння виконувати комплекс артикуляційних вправ на ті групи звуків. Вимова яких порушена; чітко й правильно вимовляти звуки у складах, словах.
2. 2.1	Сенсорне виховання Вдосконалення просторових функцій	Вправи на визначення місця розташування предметів в просторі відносно інших предметів. Вправи на розвиток просторового уявлення («Розрізана картинка», «Танграм», «Монгольська гра», «Графічний диктант»). Вправи на визначення напрямку руху в просторі.	Стимулювати орієнтувальну активність, приваблюючи увагу дитини до предметів і явищ; вдосконалювати навички фіксації погляду на об'єкті, прослідковувати за його переміщенням в обмеженому просторі; уточнити просторові характеристики: віддаленість(далеко-близько), розміщення в просторі (посередині, біля, між, перед, в, над, під), вчити ними оперувати; вміти відтворювати ціле зображення з окремих частин.
2.2	Розвиток зорового сприймання	Вправи на диференціацію предметів за зовнішніми ознаками: кольором, формою, розміром, на співвіднесення й ідентифікацію предметів за зразками-еталонами.	Вчити шляхом наочно-дійового й наочно-образного мислення аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати предмети за їх ознаками; вміти концентрувати увагу на предметі вивчення; довільно, цілісно й вибірково усвідомлювати об'єкти, їх ознаки, назви, довільно запам'ятовувати їх, зберігати у довготривалій зоровій пам'яті; пригадувати, уявляти предмети, їх ознаки.
2.3	Розвиток слухового сприймання	Вправи на розвиток фонематичного слуху; формування почуття ритму, темпу. Вправи із музичними інструментами, іграшками, що звучать; впізнавання мелодій дитячих пісень.	Вчити вслуховуватися в інтонації дорослого, реагувати на гучність звучання, із закритими очима визначати місце знаходження джерела звуку; закріплювати вміння співвідносити предмет, що видає звуки з його назвою; тренувати

2.4	Розвиток кінестетичної пам'яті	Вправи на дотикове обстеження предметів із заплющеними очима, визначення їх форми, величини, складових, фактури.	вміння відтворювати рухи за словесною інструкцією. Вчити на дотик визначати предмет, його форму, величину, окремі частини; знаходити певний предмет серед інших; дотримуватись інструкції виконання.
3. 3.1 3.2	Ознайомлення з довкіллям та розвиток зв'язного мовлення Збагачення знань про себе та навколишній світ Розвиток зв'язного мовлення	Спостереження за явищами природи, рослинами, тваринами, працею людей. Ознайомлення із народними звичаями та традиціями. Вправи на закріплення норм поведінки в життєвих ситуаціях. Вправи на формування прийомів самоконтролю та самооцінки. Вправи на збагачення словникового запасу. Вправи на розвиток зв'язного мовлення: складання описових розповідей; складання оповідань за зразком літературного твору; переказ казок, оповідань; розповідь про побачене під час екскурсії.	Розвивати пізнавальні інтереси і потреби дітей, сприяти формуванню уміння спостерігати; вчити розпізнавати предмети, явища природи, суспільні події, оцінювати їх, порівнювати, співставляти, робити висновки; дотримуватись традицій і особливостей поведінки в певних життєвих ситуаціях.
4. 4.1	Формування пізнавальної діяльності		

4.2	<p>Розвиток пізнавальних процесів (наочно-образного мислення, уваги, уяви, пам'яті), причинно-наслідкових залежностей</p> <p>Розвиток емоційного і ситуативно-ділового спілкування дитини з дорослим.</p>	<p>Конструювання (за наслідуванням, за зразком, за схемою, самостійно). Ігри з дитячими конструкторами («Лего» і ін.).</p> <p>Дидактичні ігри та вправи на розвиток пам'яті, мислення, уваги.</p> <p>Вправи на розвиток раціональних прийомів запам'ятовування.</p> <p>Сюжетно-рольові ігри на розвиток уміння спілкуватися, домовлятися, товаришувати. Комунікативні вправи, діалоги-інсценівки. Ігри на формування у дітей довіри і впевненості у собі.</p>	<p>Усвідомлювати причинно-наслідкові залежності між предметами, вміти концентрувати довільну увагу на предметі діяльності; вчитись користуватись власними знаннями про предмет, розвивати творчу уяву.</p>
-----	---	---	--

4 клас (5 год на тиждень)

№ з/п	Напрями корекційно-розвивальної роботи	Зміст корекційно-розвивальної роботи	Завдання корекційно-розвивальної роботи
1. 1.1 1.2 1.3	<p>Розвиток і вдосконалення рухових функцій</p> <p>Розвиток загальної моторики</p> <p>Розвиток дрібної моторики</p> <p>Розвиток артикуляційної моторики</p>	<p>Рухливі ігри та фізичні вправи на свіжому повітрі. Вправи на релаксацію.</p> <p>Пальчиковий тренінг, динамічні вправи. Розслаблюючий самомасаж кистей і пальців рук. Ігри із наочним матеріалом, мозаїкою. Шнурування. Графічні диктанти. Робота з папером, пластиліном, природними матеріалами. Оригамі. Рукоділля.</p> <p>Заучування чистомовок, скоромовок, віршів. Артикуляційні вправи та мімічні етюди, ігри для автоматизації та диференціації звуків.</p>	<p>Навчання вмінню діяти в колективі і в парі; тренування координації рухів, вміння орієнтуватися у власному тілі під час виконання вправ на координацію; тренування швидкості переключення з одного руху на інший.</p> <p>Навчання точності виконання рухів пальцями рук; розвивати силу і спритність рухів рук; розвивати довільне регулювання м'язового тонусу кистей і пальців рук.</p> <p>Розвивати вміння виконувати комплекс артикуляційних вправ на ті групи звуків. Вимова яких порушена; чітко й правильно вимовляти звуки у складах, словах.</p>
2. 2.1	<p>Сенсорне виховання</p> <p>Вдосконалення просторових функцій</p>	<p>Вправи на розвиток просторового уявлення («Розрізана картинка», «Танграм», «Графічний диктант»).</p> <p>Вправи на визначення напрямку в</p>	<p>Стимулювати орієнтувальну активність, приваблюючи увагу дитини до предметів і явищ; вдосконалювати навички фіксації погляду на об'єкті, прослідкувати за його переміщенням в обмеженому просторі; уточнити просторові</p>

		<p>просторі.</p> <p>Ігри на групування предметів за кольором, формою і величиною, кількістю. Розповідь про побачене під час прогулянки, екскурсії.</p>	<p>характеристики: віддаленість (далеко-близько), розміщення в просторі (посередині, біля, між, перед, в, над, під), вчити ними оперувати; вміти відтворювати ціле зображення з окремих частин.</p> <p>Вчити шляхом наочно-дійового й наочно-образного мислення аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати предмети за їх ознаками; вміти концентрувати увагу на предметі вивчення; довільно, цілісно й вибірково усвідомлювати об'єкти, їх ознаки, назви, довільно запам'ятовувати їх, зберігати у довготривалій зоровій пам'яті; пригадувати, уявляти предмети, їх ознаки.</p>
2.2	Розвиток зорового сприймання		
2.3	Розвиток слухового сприймання	<p>Вправи із музичними інструментами, іграшками, що звучать; впізнавання мелодій дитячих пісень; впізнавання голосів знайомих людей. Вправи на розвиток фонематичного слуху; формування почуття ритму, темпу.</p>	<p>Вчити вслуховуватися в інтонації дорослого, реагувати на гучність звучання, із закритими очима визначати місце знаходження джерела звуку; закріплювати вміння співвідносити предмет, що видає звуки з його назвою; тренувати вміння відтворювати рухи за словесною інструкцією.</p>
2.4	Розвиток кін естетичної пам'яті	<p>Вправи на дотикове обстеження предметів із заплющеними очима, визначення їх форми, величини, складових, фактури.</p>	<p>Вчити на дотик визначати предмет, його форму, величину, окремі частини; знаходити певний предмет серед інших; дотримуватись інструкції виконання.</p>
3.	Ознайомлення з довкіллям та розвиток		

3.1	зв'язного мовлення Збагачення знань про себе та навколишній світ	Спостереження за явищами природи, рослинами, тваринами, працею людей. Ознайомлення із народними звичаями та традиціями. Вправи на закріплення норм поведінки в життєвих ситуаціях. Вправи на формування прийомів самоконтролю та самооцінки.	Розвивати пізнавальні інтереси і потреби дітей, сприяти формуванню умінь спостерігати; вчити розпізнавати предмети, явища природи, суспільні події, оцінювати їх, порівнювати, спів ставляти, робити висновки; дотримуватись традицій і особливостей поведінки в певних життєвих ситуаціях.
3.2	Розвиток зв'язного мовлення	Вправи на збагачення словникового запасу. Вправи на розвиток зв'язного мовлення: складання описових розповідей; складання оповідань за зразком літературного твору; складання оповідань, казок про себе; переказ казок, оповідань; Вправи на узгодження слів у реченні, робота з деформованими текстами; розповідь про побачене під час екскурсії, відвідування театру, кінотеатру.	
4.	Формування пізнавальної діяльності		
4.1	Розвиток пізнавальних процесів (наочно-образного мислення, уваги, уяви, пам'яті), причинно-наслідкових залежностей	Конструювання (за наслідуванням, за зразком, за схемою, самостійно). Ігри з дитячими конструкторами («Лего» і ін.). Дидактичні ігри та вправи на розвиток пам'яті, мислення, уваги. Вправи на розвиток раціональних	Усвідомлювати причинно-наслідкові залежності між предметами, вміти концентрувати довільну увагу на предметі діяльності; вчитись користуватись власними знаннями про предмет, розвивати творчу уяву.

4.2	Розвиток емоційного і ситуативно-ділового спілкування дитини з дорослим.	прийомів запам'ятовування. Сюжетно-рольові ігри на розвиток уміння спілкуватися, домовлятися, товаришувати. Комунікативні вправи (висловлення міркувань, розв'язання ситуативних завдань, продовження уявного діалогу).	
-----	--	---	--

Орієнтовний зразок тематичного планування корекційно-розвивальних занять

Корекція розвитку

Підготовчий клас (5 годин на тиждень)

I семестр

№ п/п	Дата	Тема уроку	Примітки
		<i>Вправи на вдосконалення просторових функцій</i>	
1		Рухливі ігри на орієнтацію в просторі.	
2		Рухливі ігри на орієнтацію в просторі.	
3		Рухливі ігри на згуртування колективу.	
4		Рухливі ігри на згуртування колективу.	
5		Вправи на впізнавання предметів побуту та іграшок.	
6		Вправи на визначення місця розташування предметів в просторі. (Відгадай де предмет)	
7		Вправи на визначення місця розташування предметів в просторі. (Що змінилось?)	
8		Вправи на розвиток просторового уявлення. (Розрізані картинки. Кубики)	
9		Вправи на розвиток просторового уявлення.	
10		Ігри, які розвивають морально-вольові якості.	
11		Ігри, які розвивають морально-вольові якості.	
		<i>Вправи на розвиток дрібної моторики</i>	
12		Робота з трафаретами (обведення, штрихування).	
13		Робота з трафаретами.	
14		Робота з трафаретами.	
15		Робота з трафаретами.	
16		Робота з пластиліном.	

17		Робота з пластиліном.	
18		Робота з мозаїкою.	
19		Робота з мозаїкою.	
20		Робота з дитячим конструктором.	
21		Робота з дитячим конструктором.	
22		Робота з дитячим конструктором.	
23		Робота з дитячими розмальовками.	
24		Робота з дитячими розмальовками.	
25		Малювання за зразком.	
26		Малювання за зразком.	
<i>Вправи на вдосконалення фонематичного слуху</i>			
27		Розучування чистомовок.	
28		Розучування чистомовок.	
29		Розучування скоромовок.	
30		Розучування скоромовок.	
31		Розучування віршів.	
32		Розучування віршів.	
<i>Вправи на розвиток зв'язного мовлення</i>			
33		Складання речень за сюжетними малюнками.	
34		Складання речень за сюжетними малюнками.	
35		Складання речень за сюжетними малюнками.	
36		Опис предмета за допомогою запитань.	
37		Опис предмета за допомогою запитань.	
38		Опис предмета за зразком.	
39		Опис предмета за зразком.	
40		Складання опису предмета.	
41		Складання опису предмета.	
42		Складання тексту за серією малюнків. (за допомогою запитань)	
43		Складання тексту за серією малюнків. (за допомогою запитань)	
44		Складання тексту за серією малюнків (за допомогою запитань).	
45		Складання тексту за серією малюнків (за допомогою запитань).	
46		Складання розповіді за серією малюнків (за зразком).	

47		Складання розповіді за серією малюнків (за зразком).	
48		Сприймання та переказ невеликих художніх творів. (за допомогою запитань)	
49		Сприймання та переказ невеликих художніх творів.	
50		Складання діалогу (2-3 репліки) за малюнком.	
51		Складання діалогу (2-3 репліки) за малюнком.	
52		Складання діалогу (2-3 репліки) на задану тему.	
53		Складання діалогу (2-3 репліки) на задану тему.	
54		Складання діалогу (2-3 репліки) на задану тему.	
<i>Вправи на розвиток уваги</i>			
55		Вправи на розвиток уваги. Дидактична гра «Що змінилось?»	
56		Дидактична гра « Розклади намистинки».	
57		Дидактична гра « Лабіринти»	
58		Дидактична гра « Які звуки повторюються?»	
59		Дидактична гра « Хор».	
<i>Ігри на розвиток уяви і фантазії</i>			
60		Дидактична гра « Казка навпаки».	
61		Дидактична гра « Чи таке буває?»	
62		Дидактична гра « Живий звук».	
63		Дидактична гра « Закінчи розповідь».	
<i>Вправи на розвиток пам'яті</i>			
64		Вправи на розвиток зорової пам'яті. (повторити візерунок)	
65		Вправи на розвиток зорової пам'яті (Дидактична гра « Магазин»)	
66		Вправи на розвиток зорової пам'яті (Знайти відмінності між картинками).	
67		Вправи на розвиток рухової пам'яті (дидактична гра « Віражі»).	
68		Вправи на розвиток рухової пам'яті (Дидактична гра «Дзеркало»).	
69		Вправи на розвиток слухової пам'яті (Заучування скоромовок, лічилок).	
70		Вправи на розвиток слухової пам'яті (Заучування скоромовок, лічилок).	
<i>Вправи на розвиток мислення</i>			
71		Конструювання за наслідуванням.	
72		Конструювання за наслідуванням.	
73		Конструювання за зразком.	
74		Конструювання за зразком.	

75		Конструювання за схемою.	
76		Конструювання за схемою.	
77		Конструювання за схемою.	
78		Конструювання самостійно.	
79		Конструювання самостійно.	
80		Колективна робота з конструктором «Казкове місто».	

Корекція розвитку

2 семестр

№ з/п	Дата	Зміст програмового матеріалу	Примітки
		<i>Вправи на розвиток слухової уваги</i>	
1		Дидактичні ігри на звуконаслідування.	
2		Ігри на розрізнення гучних і тихих звуків.	
3		Вправи на визначення предмету, який звучить.	
4		Вправи на визначення напрямку звучання.	
5		Вправи на відтворення ритму.	
6		Вправи на відтворення ритму.	
7		Вправи на розвиток слухової уваги до мовлення.	
8		Вправи на розвиток слухової уваги до мовлення. Слухання казок.	
9		Вправи на розвиток слухової уваги до мовлення. Слухання та переказування казок.	
10		Вправи на розвиток слухової уваги. «Що змінилось у слові?»	
11		Вправи на розвиток слухової уваги. «Що змінилось у слові?»	
		<i>Вправи на розвиток зорової уваги</i>	
12		Порівняння малюнків. (Знайти два схожих предмети; чим вони відрізняються)	
13		Порівняння малюнків. (Чим відрізняються малюнки?)	
14		Порівняння малюнків. (Що художник забув намалювати?)	
15		Робота з малюнками. (Чого не домалював художник?)	
16		Робота з малюнками. (Чого не домалював художник?)	
		<i>Вправи на розвиток спостережливості</i>	

17		Вправи на розрізнення предметів за кольором.	
18		Вправи на розрізнення предметів за кольором.	
19		Вправи на розвиток уміння бачити, розрізняти форми предметів.	
20		Вправи на розвиток уміння бачити, розрізняти форми предметів.	
21		Вправи на розвиток уміння розрізняти предмети за величиною і кольором.	
22		Опис предмета за спостереженням.	
23		Опис предмета за спостереженням.	
24		Опис предмета .	
		<i>Корекція і вдосконалення прийомів мислення</i>	
25		Розвиток техніки порівняння.	
26		Порівняння сюжетних малюнків.	
27		Порівняння сюжетних малюнків.	
28		Порівняння оповідань.	
29		Порівняння оповідань.	
30		Порівняння оповідань.	
31		Розвиток узагальнюючих понять.	
32		Вправи на перелік предметів однієї групи з наступним їх узагальненням.	
33		Вправи на виключення геометричної фігури (порівняння геометричних фігур за кольором, величиною, формою).	
34		Вправи на виключення четвертого «зайвого» предмета.	
35		Вправи на виключення четвертого «зайвого» слова.	
36		Встановлення функціонального зв'язку між об'єктами.	
37		Вправи на класифікацію. Розподіл предметів на групи за кольором, розміром, формою, матеріалом, з якого предмети зроблені.	
38		Групування однорідних предметів різного розміру і кольору.	
39		Групування предметів за родовими ознаками.	
40		Класифікація зображених об'єктів за змістом.	
41		Класифікація зображених предметів за видовими ознаками.	
42		Класифікація зображених предметів за функціональними ознаками.	
		<i>Формування умінь міркувати й доводити свою думку</i>	
43		Завдання-гра «Кому що потрібно?»	
44		Відгадування загадок.	

45		Відгадування загадок.	
46		За словами-назвами ознак відгадати назви тварин.	
47		Визначення предмета за назвами його складових частин.	
48		Тексти-переплутанки.	
49		Тексти-переплутанки.	
50		Порівняння картин із зображенням різних пір року.	
51		Порівняння картин із зображенням різних пір року.	
52		Аналіз малюнків із зображенням різних ситуацій.	
53		Аналіз малюнків із зображенням різних ситуацій.	
<i>Вправи на розвиток логічного мислення</i>			
54		Встановлення логічної послідовності подій.	
55		Встановлення логічної послідовності подій.	
56		Порівняння малюнків, на яких зображені дії двох видів - недоконаного і доконаного.	
57		Розкладання серії малюнків (2 – 3 малюнки) у логічній послідовності.	
58		Розкладання серії малюнків (2 – 3 малюнки) у логічній послідовності.	
59		Розкладання серії малюнків (4 – 6 малюнків) у логічній послідовності.	
60		Встановлення логічної послідовності речень у деформованих текстах.	
61		Встановлення логічної послідовності речень у деформованих текстах.	
62		Встановлення логічної послідовності речень у деформованих текстах.	
<i>Вправи на словотворення</i>			
63		До поданих слів підібрати слова-родичі за зразком.	
64		До поданих слів підібрати слова-родичі за зразком.	
65		Утворити слова з ознаками зменшеності, пестливості.	
66		Утворити слова з ознаками зменшеності, пестливості	
67		Від слів, що називають маленькі предмети, утворити слова, що називають великі предмети.	
68		Від слів, що називають маленькі предмети, утворити слова, що називають великі предмети.	
<i>Розвиток зв'язного мовлення</i>			
69		Збагачення словникового запасу. Тематичний словничок «Іграшки».	
70		Збагачення словникового запасу. Тематичний словничок «Одяг».	

71		Збагачення словникового запасу. Тематичний словничок «Професії».	
72		Складання речення за малюнком.	
73		Складання розповіді за серією малюнків(за зразком).	
74		Складання розповіді за серією малюнків.	
75		Складання розповіді за серією малюнків.	
76		Складання розповіді за малюнком за допомогою навідних запитань.	
77		Складання розповіді за малюнком за допомогою навідних запитань.	
78		Складання розповіді за малюнком.(самостійно)	
79		Складання розповіді за малюнком.	
<i>Вправи на вдосконалення просторових функцій</i>			
80		Рухливі ігри на свіжому повітрі.	
81		Рухливі ігри на свіжому повітрі.	
82		Рухливі ігри на орієнтацію в просторі.	
83		Рухливі ігри на орієнтацію в просторі.	
84		Рухливі ігри на координацію рухів.	
85		Рухливі ігри на координацію рухів.	
86		Рухливі ігри (за бажанням дітей).	
87		Рухливі ігри (за бажанням дітей). Підсумковий урок за рік.	

ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ

І. РОЗВИТОК РУХОВОЇ СФЕРИ

Підготовчі вправи з розвитку дрібної моторики

Різноманітні ігрові вправи є обов'язковими на заняттях (на початку або в середині - як фізкультхвилинки), під час індивідуальної та групової роботи.

Ці вправи допоможуть не лише сформувати дрібну моторику пальців обох рук, готувати руку до письма, а й розвивати зорову та слухову увагу, виховувати працездатність, терплячість.

Потягусі

1. Зімкнути пальці в замок.

2. Розвернути руки і витягнути їх уперед.

3. Розслабити руки.

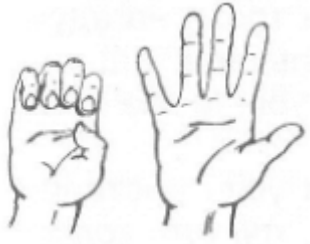
Розминка

1. Пальцями однієї руки почергово розминати ділянки між пальцями другої.

2. Те саме зробити другою рукою.

Кішечка

1. Різко зігнути напружені пальці, як розлючена кицька, яка випускає кігті і шипить: "Ш-ш-ш!"
2. Плавню розпрямили пальці і задоволено промуркотіти: «Мур-р!»

Рахівничка

1. Руки витягнути перед собою, пальці напружені.
2. Почергово згинати пальці, починаючи з великого, і рахувати: "Один, два, три..."
3. Розгинати, рахуючи у зворотному порядку.
4. Те саме зробити, починаючи з мізинця.
5. Розслабити руки.

Тюльпан

1. Зімкнути долоні у форму бутона тюльпана.
2. Повільно розправляти напружені пальці.
3. Закінчити різким розкриттям пелюсток тюльпана і розслабити руки.

Метелик

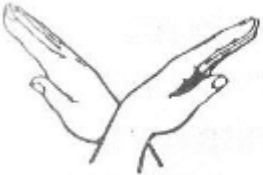
1. Скласти напружені кисті рук разом зворотним боком.

2. Швидкими різкими рухами махати ними, як метелик крилами.

Птах

1. Скласти кисті рук разом зворотним боком.

2. Повільними плавними рухами махати розслабленими руками, як птах крилами.

Гребінець

Пальці зімкнені в замок. Кінці пальців правої руки натискають на верхню частину тильної сторони долоні лівої руки, пригинаючи її так, як показано на малюнку, а пальці лівої встають, як гребінець півня.

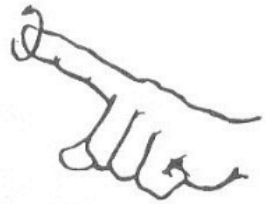

Пальчики вітаються

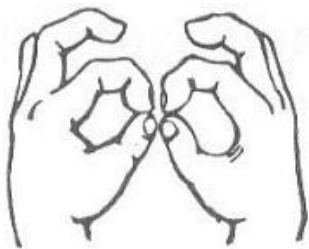
Кінчиком великого пальця правої руки торкатися по чергово кінчиків вказівного, середнього, безіменного пальців та мізинця цієї самої руки.

Джміль

Вирівняти вказівний палець правої руки і робити ним колові руш. Потім виконати ту саму вправу вказівним пальцем лівої руки, обох рук.

Окуляри

їх.

Утворити два кружечки великим і вказівним пальцями обох рук, з'єднати

Зайчик

Витягнути вгору вказівний і середній пальці, інші стиснути в кулак. Поворухити пальцями.

Ознайомлення з довідками та розвиток зв'язного мовлення

(орієнтовні види роботи)

Робота з деформованим текстом

Прочитай текст. Поділи його на речення. Добери заголовок. Запиши. Постав потрібні розділові знаки в кінці речень.

- 1 В Україні живе багато різних народів у кожного народу є своя мова всяка мова по- своєму прекрасна всі ми повинні вивчати й добре знати рідну мову
- 2 Тануть сніги біжать гомінливі струмочки видзвонюють краплинами бурульки повертаються з теплих країв птахи в синяву неба глянули блакитні проліски іде весна
- 3 Тихо в лісі стрибає зайчик-побігайчик раптом зашарудів сухий кущик звірок злякався, підвівся на задні лапки й прислухається в лісі знову тихо заспокоївся зайчик і пострибав собі далі
- 4 Зимовий вечір надворі крутить завірюха маленька Оленка коло вікна чекає з роботи маму аж ось і мама Оленка радісно махає їй рукою
- 6 Прийшла чарівниця-зима все навкруги біло дмуть холодні вітри кружляють у танку сніжинки сосни і ялинки вбралися в пухнасті снігові шуби
7. Жив-був добрий лікар Айболить він дуже любив тварин до лікаря зверталися по допомогу різні тварини вінвилікував корову, лисицю, вовчицю, ведмедицю, зайчика, жучка, черв'ячка

8 Листопад – останній місяць осені дерева вже скинули своє золоте вбрання вранці дме холодний вітер у небі пливуть сірі хмари наближається зима лісові мешканці заздалегідь підготувалися до неї

9 Чудова дзвінка пісня ллється з блакитного весняного неба це співає жайворонок він зовсім невеличкий і непоказний пір'ячко в нього бурувато-сіре з плямочками таке забарвлення допомагає йому ховатися від ворогів

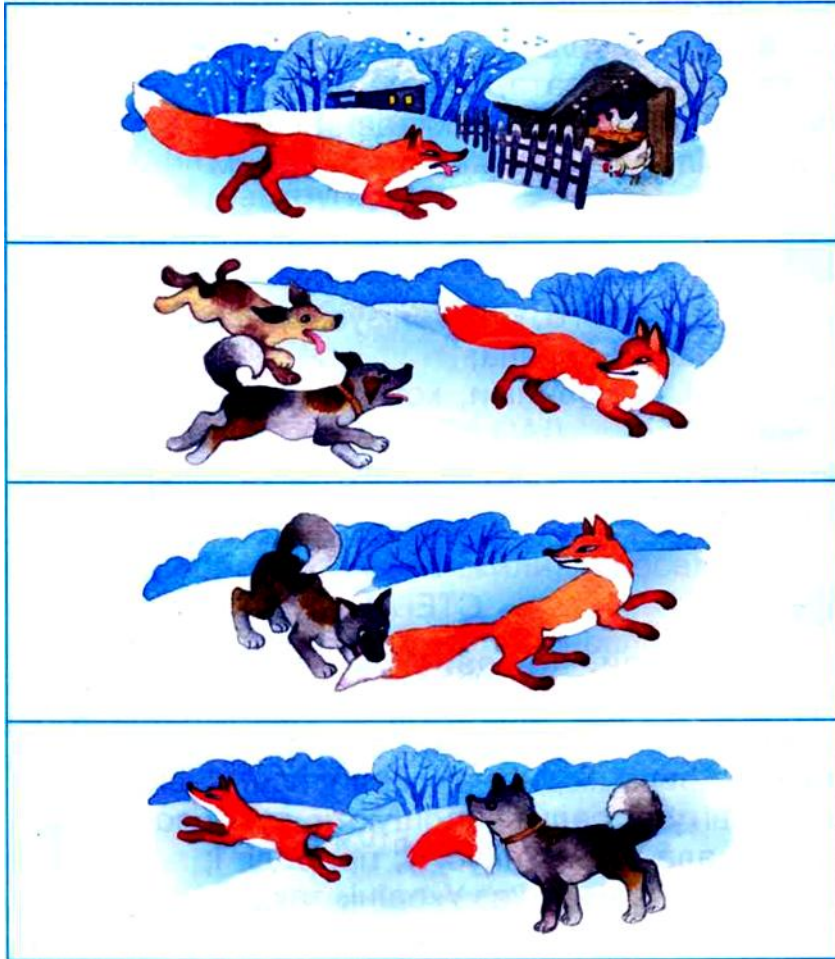
10 На світанковому небі згасли зорі похлибий промінь сонця освітив поле вузька стежка пролягла серед високого жита колоски згинаються під вагою достиглого зерна далі стежка веде до дубового гаю там на узліссі росте старий могутній дуб

Складання тексту за серією малюнків

Розглянь малюнки. Склади за ними коротку розповідь:

1

ПОВЧАЛЬНА ПРИГОДА

2

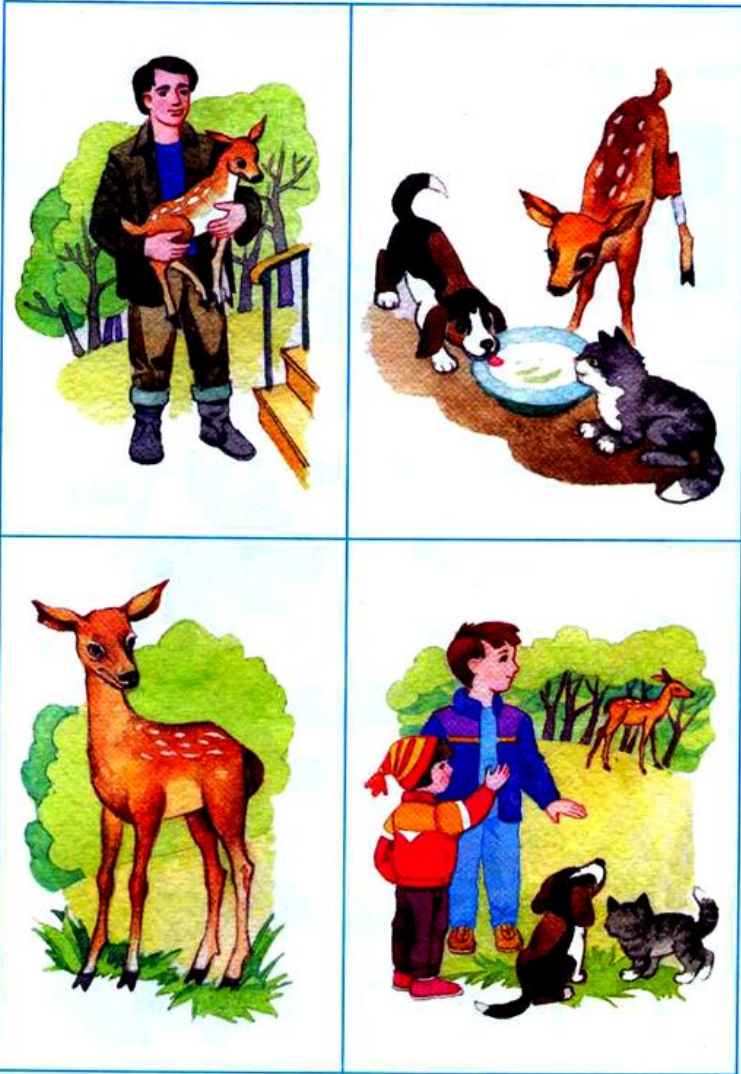
Ранок

Розглянь малюнки. Склади за ними коротку розповідь. Добери до неї заголовок. Запиши його.

3

ЛІСОВИЙ ГІСТЬ

На рибалці

Розглянь серію малюнків. Склади за ними розповідь. Запиши її.

Лісова пригода

У лісі

**Складання тексту за малюнком, планом та опорними словами й словосполученнями.
Складання тексту за малюнком**

Розглянь малюнок. Склади за ним розповідь. Скористайся планом та опорними словами й словосполученнями.

ЗИМОНЬКА-ЗИМА

П л а н

1. Настала зима.
2. Природа взимку.
3. Зимові розваги дітей.

Опорні слова й словосполучення:
чарівниця-зима, морозний день, легкі
сніжинки, падають,

Як діти ліпили сніговика.

План

1. Випав перший сніг.
2. Дружна робота.
3. Сніговик.

Опорні слова й словосполучення:
пухнастий, подвір'я, вирішили разом,
весело, снігові кулі, великі, малі, одна
на одну, вуглинка, морквина, мітла,
вдень і вночі.

Дружна робота

П л а н

1. Все занесло снігом.
2. Дружна робота дітей.
3. Радісні посмішки.

Опорні слова й словосполучення: кружляли й падали, пухнасті сніжинки, вирішили разом, взяли лопати, спортивний майданчик, стежки, ковзанку, веселі обличчя, втомлені, але задоволені.

Сіють хліб

План

1. Пора сівби ярих.
2. Допомагає техніка.
3. Бути врожаю.

Опорні слова й словосполучення: весна, поле, прогріта земля, масною скибою, золоте насіння, виїхали трактори, землероби, добре потрудилися.

Складання опису дикої тварини за малюнком та опорними словами й словосполученнями

Зразки завдань

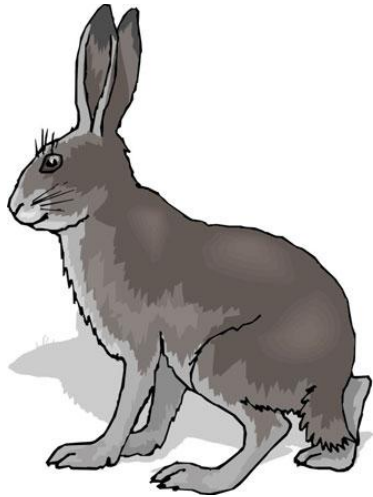
Їжак – невеличкий звірок. Він живе в лісі, степу, пустелі. Тіло їжака, крім черевця, вкрите твердими голками. Голки бурі із сірими смужками. Голівка витягнута, ніс гостренький, очі наче намистинки, маленькі вушка. Їжак спритно пересувається на коротких лапках. У разі небезпеки він згортається в клубок. Їжак – корисна тварина.

Опорні слова й словосполучення: невеличкий звірок, живе в лісі, тверді голки, гостренький ніс, короткі лапки.

Опорні слова й словосполучення: невеличкий звірок, живе на деревах, шубка густа, рудувата, довгий, пухнастий, вуха з китицями, блискучі, як намистинки

Опорні слова й словосполучення: живе в лісі, на луці, м'яка шубка, влітку, взимку, сіренька, біленька, довгі вуха, лякливо, маленький хвостик, спритний, полохливий.

Опорні слова й словосполучення: хижий звір, у скелястих печерах, густих чагарниках, у південних країнах, жовтувато-бура, сильне тіло, міцні лапи, широка морда, гострі зуби, вуса, густа грива, довгий хвіст, китиця, цар звірів.

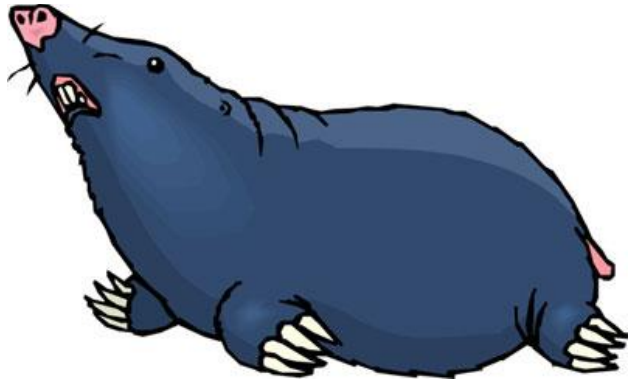
Опорні слова й словосполучення: хижий звір, лісова красуня, пухнаста золотисто-руда шубка, лукава гостра мордочка, довгий, пухнастий, хитрі очі, вушка, гострі зуби, спритна

Опорні слова й словосполучення: хижий звір, лісовий мешканець, шерсть густа, жорстка, бурого кольору, мов гудзики, великі, цікавий носик, мордочка, вушка, симпатичний, клишоногий.

Опорні слова й словосполучення: хижий, лісовий мешканець, схожий на собаку, сіра шерсть, гострі зуби, хижий погляд, довгий хвіст, міцні, дужі лапи, спритний, сильний, потайний, обережний, збираються у зграї.

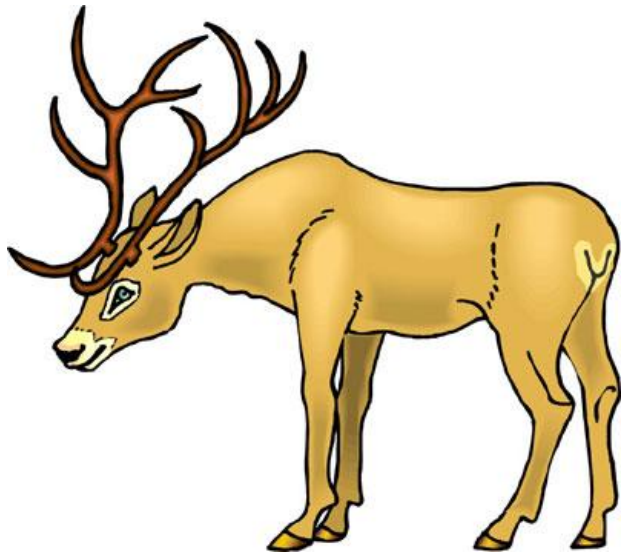
Опорні слова й словосполучення: невеличка тварина, в лісах, на луках і полях, хутро коротке, м'яке, голова з хоботком, короткі, широкі, як лопати, кігті товсті, майже сліпий, носом намацує.

Опорні слова й словосполучення: великий хижак, мешканка лісу, схожа на кішку, на вухах довгі китиці, рудувато-сіре, плямисте, ноги довгі, хвіст короткий, спритна, дужа.

Опорні слова й словосполучення: шерсть, гладенька, м'якенька, сіро-білі, кругла голова, довгі вуса, виразні очі, довгий хвіст, подушечки, з гострими кігтями, тихенько.

Опорні слова й словосполучення: лісовий мешканець, благородний, дуже гарний, стрункий, граціозний, гіллясті роги, тонкі ноги.

Опорні слова й словосполучення: справжній красень, червоний гребінець, розкішна корона, червона борідка, дзьоб долотом, хвіст колесом, на ногах шпори, наче шовкове, виблискує всіма барвами, задирливий, живий будильник.

Сенсорне виховання

Виховання слухової уваги

Зразки вправ

1. Педагог пропонує дітям послухати звуки за вікном, потім запитує дітей: «Що це шумить?» І сам відповідає «Це шумлять дерева. Послухайте, як шумлять дерева: «ш- ш- ш». А ось їде машина. Як машина гуде? «у-у-у». «А тепер послухай, хто розмовляє у кімнаті? Це хлопчики граються. А як гуде поїзд: «у-у-у», а потім зупиняється і випускає пар: «ш-ш-ш».

Діти разом з учителем повторюють звуконаслідування.

2. Далі проводяться ігри на розрізнення гучних і тихих ударів у барабан.

Подаємо опис орієнтовних ігор.

- Вчитель пропонує дітям закрити очі, а сам ховає яку-небудь іграшку у шафу (у стіл, на підвіконня за штору і т.д.). Потім пропонує дітям знайти її, орієнтуючись на силу ударів у барабан. Якщо дитина підходить близько до того місця, де захована іграшка, барабан б'є гучно, якщо віддаляється - тихо. (Перед цим вчитель чітко пояснює і показує, як у барабан б'ють гучно і тихо).

Звуки можна видозмінювати плесканням у долоні, дзеленчанням дзвіночка, ударами молоточка по столу тощо. Необхідно, щоб сила звуку змінювалась плавно: від сильного до середнього і тихого.

Виховання слухо-зорової уваги

Зразки вправ

Вправа 1.

Вчитель розкладає навчальні предмети або їх малюнки в такій послідовності: олівець, зошит, книга, ручка. Називає їх кілька разів і звертає увагу дитини на послідовність розташування предметів. Потім учень відвертається від предметів (малюнків). Вчитель змінює їх послідовність або забирає один з них, або додає ще один. Учень повинен відновити послідовність або підібрати малюнок того предмета, якого не стало, або показати, який предмет з'явився.

Вправа 2.

Розглянути малюнки і серед них знайти два однакові предмети, уважно придивитись до них і показати, чим вони відрізняються.

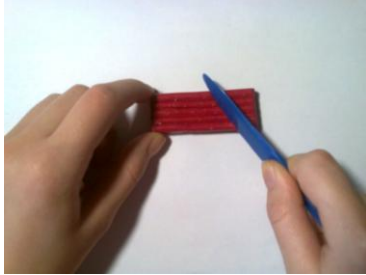
Вправа 3.

Розглянути малюнки, порівняти їх і показати, що художник забув намалювати на вказаній картинці.

Розвиток предметно-практичної діяльності

Ліплення

Прийоми роботи з пластиліном

Відрізування пластиліну

Розминання

Скачування кульки

Розкачування

Витягування

Сплющення

Вдавлювання

Приліплення

Зразки виробів

Ефективність виконання корекційних завдань з учнями залежить від дотримання таких методичних умов:

- Створення в учнів позитивного ставлення до продуктивних видів діяльності.
- Надання учневі індивідуальної допомоги.
- Постійна вербалізація учнем своєї діяльності.
- Використання наочних засобів (опор) для виконання практичної діяльності та її вербалізація.

Вправи з використанням продуктивних видів діяльності розвивають зорове, тактильне і рухове сприймання, увагу, мовлення і мислення, сприяють позитивному відношенню учнів до занять, формують вміння слухати, розуміти і виконувати завдання педагога. Особлива увага приділяється нормалізації м'язового тону, розвитку зорово-моторної координації, диференційованих рухів пальців рук, зорового контролю.

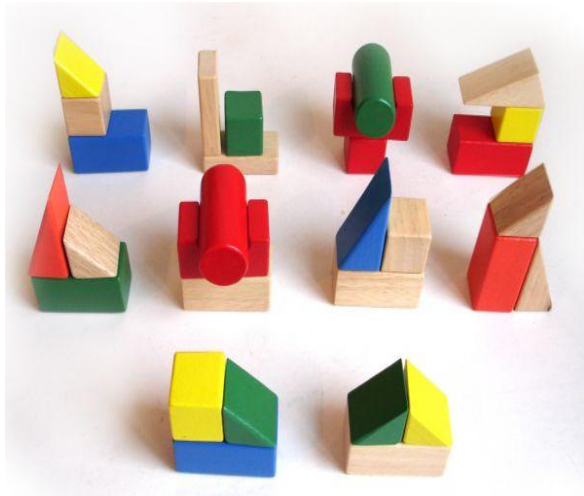
Робота з папером

Конструювання з природного матеріалу

Використання конструкторів та пазлів

Література:

1. Блінова Ганна, Пічугіна Тетяна. Дидактичний матеріал для подолання вад письма у дітей. К.: Благовіст, 2004. - 194 с.
2. Романенко О.В. Психофізіологічні аспекти готовності дітей із церебральним паралічем до шкільного навчання // Дефектологія. - 2006. - №3. - С. 33-35.
3. Трудове навчання : Підготовчий клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. для розумово відсталих дітей / О. В. Чеботарьова, В. С. Гнатенко. — К. : Либідь, 2015. — 112 с. : іл.
4. Чеботарьова О.В. Корекція психофізичного розвитку дитини із церебральним паралічем в умовах сім'ї / Виховання дитини зі зниженим інтелектуальним розвитком в умовах сім'ї / За ред. докт. психол. наук Сак Т.В. – К. Наук. світ, 2008. – С. 126-156.
5. Чеботарьова О.В. Дитина із дитячим церебральним паралічем // Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: /О.В. Чеботарьова / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Книга 6 – К.: 2010.
6. Чеботарьова О.В. Підготовка руки до письма у дітей шкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку (Розділ VII) // Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням опорно-рухового апарату та розумового розвитку /За ред. Л.С.Вавіної. – К.: „АТОПОЛ”, 2010. – 242 с. – С. 176-194
7. Чеботарьова О.В. На допомогу батькам дітей з церебральними паралічами / Дефектологія / Особлива дитина: навчання та виховання. - 2011.- №4. – 10-14.
8. Чеботарьова О.В. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату / Дефектологія / Особлива дитина: навчання та виховання. – 2013. – №3. – 16-21.
9. Ханзерук Л.О. Сучасні підходи до психолого-педагогічної корекції розвитку дітей з ДЦП // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету: Вип. VII. - 2007. – С. 326-329.

